

Universitätsbibliothek Paderborn

Ioannis S. R. E. Cardinalis Bona Opera Omnia

Tribus Tomis comprehensa

De Divina Psalmodia, Ejusque Causis, Mysteriis, Et Disciplinis, deque variis Ritibus omnium Ecclesiarum in psallendis Divinis Officiis, Tractatus, Historicvs, Symbolicvs, Asceticvs. Sive Psallentis Ecclesiae Harmonia - Opus novum, & curiosum, ac multiplici eruditione illustratum ... Operum ...

Bona, Giovanni

Parisiis, 1678

§. 3. Quinque gradus proficientium: Virtutes omnes acquirere, virtutum exemplar aliis esse, justitiae vias docendo demonstrare, se humilem in omnibus exhibere, omnes irrisiones, & detractationes ...

urn:nbn:de:hbz:466:1-9929

ticipio lotus, totus cælestis efficiar, quæ sursum sunt quærens, non quæ super terram. Quid mihi cum aquis inferioribus, ut desiderem aquam cernosam fluviorum Egypti, quæ nec abluere potest nec sitientem animam refocillare? Congregentur in locum unum aquæ istæ, & appareat arida: appareat inquam facies terræ, facies cordis mei terreni à vitiis emundata, & ab aquis sceleribus expurgata, & germinet herbam virentem, & omne lignum pomiferum juxta genus suum: nec enim arida remanere poterit, sed fecundata imbre cælesti florebis, & germinabit, & fructum afferet in patientia.

§. III.

Quinque gradus proficientium: virtutes omnes acquirere, virtutum exemplar aliis esse, justitiæ vias docendo demonstrare, se humilem in omnibus exhibere, omnes irrisiones, & detractiones patienter ferre.

I. **M** Acte animi virtute fidelis ascensor, nec te ea quæ dicta sunt perturbent, ait (a) Climacus: nemo unquam repenti uno simul passu scælæ gradus omnes conscendere potuit. Jam à malo declinasti, jam spinosum incipientium iter cucurristi: nunc à vitiis purgata mens virtutibus ornari debet. Quid enim juvat, ut sapienter (b) Chrysostomus scribit, quod omnes spinæ sunt amputatæ, si non sint dejecta bona semina? Non sufficit recessus à malo, ut in bonorum simus possessione. Nam si spinis evulsis terra maneat otiosa, herbas rursus inutiles germinabit. Est hic igitur proficientium gradus primus, omnium virtutum acquisitio. Solæ faciunt virtutes beatum, inquit (c) Macrobius, nullaque alia quisquam via hoc nomen adipiscitur. Nempe ille beatus est:

a Climac. gr. 25. b Chrylost. Hom. 16. ad Ephes. c Macrobius in som. Scip. lib. 1. c. 8.

(d) *Quem non ambigui fasces, non mobilis vulgus,
Non leges, non castra tenent: qui pectore magno
Spemque, metumque domat vitio sublimior omni,
Exemptus fatis, indignantemque refellit
Fortunam, dubio quem non in turbine rerum
Deprendet suprema dies, sed abire paratum,
Ac plenum vita.*

Sola virtus, ut verbis utat (e) Isidori Pelusio: æ, præclaram, & nunquam inter morituram gloriam obtinet, ut quæ nec vetustati cedat, nec oblivione conteratur, nec marcescat, verum recentem semper, ac vegetam, & florentem dignitatem habeat: ac proinde prudentibus viris omnibus viribus enitendum est, ut eam adipiscantur. Nam ut sapienter scripsit (f) quidam, virtutis ignorantia mors animæ est. Nec te terreat difficultas ascensus, quandoquidem, ut ait (g) Poëta.

Ardua virtutem profert via.

Quid enim dicit Psalmus; *Qui confidunt in Domino sicut mons Sion, non commovebitur in æternum qui habitat in Hierusalem.* Qui proficiendi desiderio infatigabiliter ad ulteriora sese extendere conatur, tamen in principio asperum iter, pugnam laboriosam experiatur; quanto tamen amplius progreditur, tanto magis habilitatur ascensui: & quod magis decertat, eò firmior & robustior evadit, donec virtutis illectus pulchritudine insuperabilis omnino sit, & coronæ propinquus. Ipsi montes, ad quos prius oculos levaveras, ipsi, inquam, in circuitu tuo malos homines elongabunt à te, ne fortè pravis eorum moribus, & exemplis in ruinam traharis. In hac spe singulariter constitutus perge securus, qui sancti desiderii primitias jam habere meruisti: mimini scriptum: *Regnum Cælorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Porro Regnum Cælorum regnum virtutum est, quod cum adeptus

d Statius lib. 2. Sylv. v. 357. e Isidor. Pel. lib. 2. Epist. 286. f Æneas Gazeus in Theophrasto. g Silius Ital. lib. 2. punic. v. 574.

fueris, requiescet super te in fine hujus Psalmi promissa pax, quam nec mundus dare, nec mundanus recipere potest, pax exuperans omnem sensum, omnia vota transcendens.

II. In excelso virtutis fastigio collocatus ad secundum pervenies gradum, ut proximo tuo teipsum exhibeas virtutum omnium perfectissimum exemplar. Nam, ut scribit elegantissimè (*h*) Hildebertus Turonensis Archiepiscopus, citra profectum proficit, quisquis alteri cum potest non prodest. Magis autem profunt exempla, quam mores, & ut docet (*i*) Salvianus, Procrator est quodammodo salutis humanæ, qui non tantum id agit, ut ipse bonus sit, sed efficere & hoc nititur, ut alii mali esse desistant. Auctor est bonorum sequentium, ait (*κ*) quidam, qui relinquit exemplum. Et alius (*l*) sapiens nil sibi optatius esse asseverat, quam quod sit ad recta tendentibus propositus quasi exemplar. [*m*] Laurentius Justinianus rem istam sic eloquenter pertractat. Quantum excitent ad virtutum studia virtutum exempla eos, qui Deo placere volunt, atque virtutibus ornari peroptant, quisque sapiens sufficienter intelligit. Erigitur namque humana fragilitas, & opportunè corroboratur in opere exemplis majorum, atque quotidie animatur ad melius Patrum rememoratione virtutis. Stude igitur omni qua vales industria morum splendore nitescere, ut Dominicæ oves ex te quotidie ædificentur videntes in te lumen fidei, spei longanimitatem, ardorem charitatis, cordis innocentiam, justitiæ zelum, amorem fraternitatis, pudicitæ constantiam, tolerantiam laborum, dilectionem inimicorum, patientiæ robur, studium humilitatis, vitæque omnimodam integritatem. Tunc laudabiliter poteris Psalmum istum decantare, quo conversa in libertatem captivitas diaboli com-

h Hildeber. Epist. 1. *i* Salvian. lib. 7. & Symmach. lib. 9. Epist. 25. Plinius lib. 6. Ep. 11. *m* Iust. an. lib. de regim. pralat. c. 13.

memoratur. Tunc replebitur os tuum gaudio, & lingua exultatione. *Tunc dicent inter gentes, Magnificavit Dominus facere nobiscum, facti sumus letantes.*

III. Post virtutum exhibitionem sequitur tertio loco sapientia illuminatio, ut sis potens verbo rudes edocere, & rectas justitiæ vias cunctis hominibus bonæ voluntatis efficaciter demonstrare. Multò enim majus beneficium eis conferes si inscitia liberaveris animum, quam si corpus ægritudine, ut Socrates asserit apud (n) Platonem. Hinc Simandius, teste (o) Diodoro, suam Bibliothecam hac Epigraphe prænotaverat, *Animi medicamentum*. Debet autem doctor perfectus similis esse Athenodoro Philosopho, cujus doctrinam Salustius apud Suidam igni comparabat omnia adjacentia, & propinqua incendiis. Debet virtutibus ornatus esse, ut magnus (p) Basilus luculenter ostendit, cujus universæ totius vitæ actiones testimonio sint charitatem in eo erga Deum inesse, qui divinarum literarum scientiam habeat, vir integer, nec ulli distractioni indulgens, ab avaritia abhorrens, minimè libenter gerendis se negotiis admiscens, quietus, amans Deum, cui denique nihil sit præstantius honore Dei. Debet doctrinam moribus confirmare: nihil enim, ait (q) Elias Cretensis, sermone firmitus est, qui rebus confirmetur. Quod si eloquium tuum ignitum plures converterit ab errore viæ suæ, vide ne tibi surrepat inanis gloriæ perniciofa præsumptio, sed omne bonum divinæ tribuens dispensationi Psalmum sequentem recitare memineris, quia *Nisi Dominus edificaverit domum, in vanum laboraverunt qui adificant eam*. Inanis gloria subtilissimum venenum est omne opus bonum inficiens. Inter homines quidem terrenis affectionibus alligatos absque inani gloriatione nihil eximium, nihil dignum memoria geritur, ut Ælius (r) Aristides sub-

⁂ Plato in Hippia o Diodor. lib. 1. antiq. cap. 1 p Basil. orat. de renunc. q Elias in orat. 19. Naz. num. 17. r Aristid. or. de paraphthegmare tom. 3.

tilissimus, & suavissimus orator multis exemplis ostendit. At Christianæ perfectionis cupidus nihil credens humanam industriam prævalere, quicquid boni facit, Deo adscribit, & psallit cum Propheta, quia *Nisi Dominus custodierit civitatem, frustra vigilat qui custodit eam.* Non tua, sed Domini hæreditas sunt filii quos fortasse per Evangelium genuisti: atque sicut sagitta de manu potentis egressa magna celeritate currit, & percutit; ita filiis excussorum divina, non tua virtute ad destinatum sanctitatis scopum perducti sunt.

IV. Hactenus quasi alter Helias non curru igneo, sed gradibus subvectus virtutum cælum mysticum conscendisti. Cavendum nunc est, ne carnis pondere depressus ad terrena labaris: quo altior es, eo gravior ruina erit, si cadas. Esto igitur quartus gradus tui perfectus humilitas. Nam, ut Magnus docet (f) Gregorius, qui sine humilitate virtutes congregat, quasi inventum pulverem portat. Bonus fundus humilitas, ait (r) Bernardus, in quo omne ædificium spirituale constructum crescit in templum sanctum in Domino. In humilitate summum bonum statuit Antisthenes referente [u] Clemente Alexandrino. Sed & [x] Manuel Pa'æologus Imperator Constantinopolitanus summi Princeps ingenii in laudes humilitatis effusissimus; Humilitas, inquit, accuratum præsidium est bonorum omnium, virtutumque terminus, & requies, & portus salutaris, & locus tutus. Humilitas divinum quiddam, multisque celebratum laudibus, nulla non parte venusta, & incomparabili cum pulchritudine circumiens, omnes ad se pertrahit, & in amorem sui pellicit. Propterea Psalmus huic gradui correspondens beatos prædicat omnes, qui timent Dominum, qui ambulant in viis ejus. Quæ sunt viæ Domini, nisi viæ humilitatis? *Discite à me*, [y] inquit, quia

f Greg. in Psalm. 3. Pœnit. r Bern. lib. 2. de Confid. u Clem. Alex. lib. 1. St. om. x Manuel Pal. ot. 7. y Matth. 11. 29.

mitis sum, & humilis corde. Reputa ergò te omnium infimum, & abjectissimum, ut illius sequaris vestigia, qui dixit, [z] *Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abjectio plebis.* Beatus eris, si hæc feceris, & videbis bona Hierusalem omnibus diebus vitæ tuæ. Porro humilitas in silentio conservatur, imò, ut dicit [a] Philippus de Claravalle, humilitas silentium parit. Humilitas, ait ille, virtutum regina primogenitum filium suum silentium parit, in quo, & de quo cultus justitiæ pendet.

V. Tandem profectum tuum coronans quintus gradus est patientia, cujus vinci victoria est: si videlicet omnes detractiones, irrisiones, contemptus, contumelias, & persecutiones patienter, & mansuetè sustineas. Patientia est, inquit (b) Cyprianus, quæ nos Deo & commendat & servat: ipsa est quæ iram temperat, quæ linguam frænâ, quæ mentem gubernat, pacem custodit, disciplinam regit, libidinis impetum frangit, tumoris violentiam comprimit, incendium simultatis extinguit, coërcet potentiam divitum, inopiam pauperum refovet, tuetur in virginibus beatam integritatem, in viduis laboriosam castitatem, in conjunctis & maritatis individuum charitatem, facit humilem in prosperis, in adversis fortes, contra injurias, & contumelias mites: docet delinquentibus citò ignoscere, si ipse delinquas, diu & multum rogare: tentationes expugnat, persecutiones tolerat, passiones, & martyria consummat. Ipsa est, quæ incrementa spei sublimiter provehit: ipsa actum dirigit, ut tenere possimus viam Christi, dum per tolerantiam gradimur: ipsa efficit ut perseveremus filii Dei, dum patientiam Patris imitamur. Hæc eloquentissimus Cyprianus. Nihil autem utilius accidere potest homini, ut Abbas (c) Lætiensis sapienter docet,

z psalmi 21. a Philip. Clar. præf. in lib. vitæ sancti Bern. b Cyprian. de bono patientiæ. c Lud. Blosius Instit. spirit. cap. 8

quam tribulatio siue sit externa, siue interna: & nullum certius signum divinæ electionis habetur, quam si quis afflictionem, vel quicquid aduersi à Deo immittitur humiliter patienterque sustineat. Optime (d) Lucifer Calaritanus: Ad æternam vitam perfruendam nos peruenturos scientes omnia gratanter perpetimur, damna corporis lucris animæ repensamus, coronam in vulneribus computamus, de tormentis, & doloribus illatis in Christo triumphamus. Inter ingruentes itaque aduersitates, inter crebras afflictiones, sæculique molestias constanti fervore perseverans cantabis Domino, & dices: *Sæpè expugnaverunt me à iuventute mea, etenim non potuerunt mihi.* Cedent, cedent diabolicæ fraudis machinamenta: arescent, & confundentur impii, cum viderint perfidiam suam bonorum constantia superari. Forti animo esto, & agere, & pati fortia Christianum est. Præclarè quidam (e) Ethnicus: sic parati esse debemus, ut quicquid acciderit, nihil animo sit novum.

M E T R V M X X X V.

Seu tibi blando speciosa vultu
 Fortuna sæpe rideat.
 Sive te sævis agitet procellis,
 Durisque curis implicet:
 Disce fatalem superare sortem,
 Omnemque casum vincere.
 Nulla te sursum vebat aura, nullus
 Te maror infra deprimat.
 Mitius diræ ferient sagitte,
 Si te paratum torqueant.
 Iustus, & mentis solida futurum
 In pace bellum preparat.

d Lucifer. lib. 6. ad Constantium. e Vlpianus Rhetor in 1. Demosthen. Olyæchiæam.

*Si ruat mundus, pelagusque terræ
Vndas furentes misceat.*

*Si polus flammis rapidis cremetur,
Si monstra seviant stygis.*

*Spernet hic stultos populi tumultus,
Spernet fragores fulminum,*

*Et per anguores pereuntis orbis,
Fragmenta calcans ætheris,*

*Transiet constans, timidusque letus
Cernet cadentium metus.*

Ad hunc gradum qui pervenerit cognoscet in hoc terminum sui profectus, quia Patientia opus perfectum habet: illicque debetur corona, qui legitimè decertans devotus Deo permanet inter flagella.

§. I V.

Quinque gradus perfectorum: Orationis studium, purissima intentio, in omne bonum magno impetu ferri, velle semper quod vult Deus, adherere Deo, & unum fieri cum eo spiritum intimo charitatis affectu.

1. **E**O potissimum spectat Prophetalis ascensus, ut Epaulatim altiora petens indicia nobis tuæ perfectionis ostendas. A vitiis purgatus, virtutibus illustratus ut sis; hæc tamen profecisse non sufficit: quinque supersunt perfectorum gradus, quinque scilicet ornamenta, quibus animam amiciri par est, antequam divino conspectui præsentetur, & unus cum Deo spiritus efficiatur. Primitus sese offert sedulum orationis studium, externas nimitum deserere occupationes, pauca cum hominibus, plura cum Deo miscere colloquia, quoniam in ipso sunt omnia. Oratio, inquit (α) Elias Monachus, clavis regni cælorum est. Oratio nuda orantes tanquam panis confirmat: quæ

α Elias in Florilegio.